

Mojim narodom!

Sredi dela miru, začetega s tem namenom, da bi se postavilo dno ustavi, — po kateri bi se edinost in moč vsega cesarstva utrdila, posamnim deželam in narodom pa njih svobodni notranji razvitek zagotovil — sredi tega dela velela Mi je Moja vladarska dolžnost, vso Mojo armado pod orožje sklicati.

Ob mejah cesarstva, na jugu in na severju, stojite armadi dveh z zavezo zedinjenih sovražnikov, namerjani, izpodbiti moč in veljavo, ki jo Avstrija ima v Evropi.

Z Moje strani ni dana prilika k vojski ni enemu izmed nju. Ohraniti Mojim narodom blagi mir, štel sem, Bog vsevedoči mi je priča v tem, vsegdar za eno izmed prvih in najsvetejših Svojih vladarskih dolžnosti ter sem prizadeval si zvesto izpolniti jo.

Toda ena izmed teh dveh držav sovražnic ne vpraša po nikakem izgovoru; kajti prežeči na priložnost, kako bi kateri kos Mojega cesarstva uplenila, dovolj je vzroka za vojsko, da je le čas dober za-njo.

V zavezi s pruskimi vojaki, ki nam sedaj kakor sovražniki nasproti stojé, odrinil je bil pred dvema letoma oddelek Moje zveste in junaške armade na pribrežje Severnega morja.

Sklenil sem pa bil to bojno zavezo s Prusijo, da bi se pravice na pogodbo oprte varovale, da bi se eno nemško pleme, ki mu je žugala nevarnost, branilo, da bi se kvar neogibne vojske kolikor je le mogoče umanjšal in med ozke meje utesnil, in da bi se v iskreni zvezi dveh srednje-evropskih velikih držav — katerih delo je pred vsem drugim mir v Evropi ohraniti — Mojemu cesarstvu, Nemčii in Evropi na korist zadobilo trdo poroštvo miru.

Dežel osvojiti si ni bila Moja nakana, nesebičen pri sklepanji zaveze s Prusijo, nisem gledal zadobiti lastne koristi ni v Dunajski pogodbi miru. Avstrija ni kriva žalostne vrste nesrečnih zapletkov, kateri bi, da je Prusija bila tako nesamoprindna, ne bili nikdar nastopili ter bi se, da je ostala enako verna zavezi, lahko bili poravnali.

Ti zapletki so bili sproženi nalašč s tem namenom, da bi se ž njimi sebični naklepi izpeljali, in za to ni bilo mogoče Moji vladi, rešiti jih z lepo.

Tako je rastle v rečeh dan za dnem resnoba.

Pa tudi še tedaj, ko ste obe sovražni državi začeli očitno na boj pripravljati se in se je čedalje bolj razodeval nek spogovor med njima, ki se ni mogel opirati na drugo kakor na nakano vkupnega sovražnega napada na Moje cesarstvo, nisem se ganil, temuč držal se trdno miru, v svesti si Svoje vladarske dolžnosti, pripravljen na vsako privolitve, ktera se le dade združiti s častjo in srečo Mojih narodov.

Kakor sem pa uvidil, da bi, če dalje odlašam, to utegnulo krepkemu odboju sovražnih napadov in s tem

varnosti države biti na škodo, moral sem odločiti se na težke žrtve, ki jih priprava za vojsko vsegdar neogibno zahteva.

Na to, da je Moja vlada zagotavljala Mojo miroljubnost, na to, da je bilo po večkrat izrečeno, kako sem Jaz pripravljen na obojstransko istočasno razorožbo, odgovorila je Prusija z nasprotno ponudbo, katero vzeti in pa čast ter varnost Mojega cesarstva v nemar pustiti bilo bi eno.

Prusija je hotela, da se popred orožje popolnoma odloži ne samo proti nji, ampak tudi proti sovražni državi, stoječi na mejah Moje države v Italii, za ktere miroljubnost se ni dalo nikako poroštvo niti se je dati moglo.

Vse dogovarjanje s Prusijo o vprašanju zastran vojvodstev spravilo je na dan čedalje več dokazov za to, da ni mogoče tega vprašanja tako, kakor hoče dostojenstvo Avstrije, pravica in korist Nemčije in pa vojvodstev samih, rešiti v soglasju s Prusijo, ker se ona očitno drži politike nasilja in osvojevanja.

Pogajanje se je zavrglo, vsa ta reč se je prepustila nemški zvezi, da ona sklene in ob enem so bili poklicani zakoniti zastopniki Holstinskega.

Ker je vojska žugala vneti se, bile so tri države Francija, Anglija in Rusija, tudi na Mojo vlado dale odpraviti povabilo, da bi se vdeležila vkupnega posvetoovanja o tem, kako bi se dal mir ohraniti. Moja vlada, primerno Moji želji, če le mogoče, ohraniti mir Mojim narodom, ni odrekla udeležbe, samo pa je postavila za-njo ta razločni pogoj, da naj bodo javno evropsko pravo in pa obstoječe pogodbe izhodišče tem mirivnim poskušnjam, in da deležne države ne bodo evropskemu ravnovažju in pravicam Avstrije na škodo iskale stranske koristi.

Če se je vže sama poskušnja pogovorov zastran miru razbila o tem pogoju, ki se razume sam od sebe, kaže to očitno, da bi se tudi z začetnim posvetovanjem ne bilo moglo priti do ohrambe in dotrdbe miru.

Najnovejši dogodki dokazujejo neovržno, da je Prusija zdaj očitno zamenila pravico s silo.

Pravica in čast Avstrije, pravica in čast vsega nemškega naroda ni bila več dovoljna ovira nesrečni čedalje večji častilakomnosti Prusije. Pruski vojaki so pridrli na Holstinsko, zbor stanov, sklican po cesarskem namestniku, bil je siloma razgnan, vladarska oblast na Holstinskem, ki jo dunajska pogodba miru izročila Avstrii in Prusii vkupno, prevzela se je edino za Prusijo in avstrijska vojaška posada je bila primorana umakniti se premoči Prusov, katerih je ondi desetkrat toliko.

Kedar je nemška zaveza, videč to pogodbam nasprotno samovoljo, po nasvetu Avstrije sklenila zavezno armado na noge postaviti, dopolnila je Prusijo, ki tak-

rada sliši, če jo hvalijo podslombo nemških reči, začete svoje pogubne naklepe. Raztrgala je namreč narodno vez, ki Nemce oklepa, izrekla svoj izstop iz zaveze, zahtevala od nemških vlad, naj vzamejo nekaj načrt o preuredbi Nemčije, kateri jo na kose cepi, in lotila se je vojaškega nasilja proti vladarjem zvezi vernim.

Tako je prišlo, da se ni mogoče ogniti vojske prenesrečne, vojske Nemcev proti Nemcem.

Za vso nesrečo, ki jo bode vojska ta prinesla nad posamne ljudi, nad rodovine, kraje in dežele, kličem tē, kateri so je krivi, pred sodništvo zgodovine in večnega vsegamo-gočega Boga na odgovor.

Idem v boj z onim zaupanjem, ktero daje pravična reč, v svesti si one moči, ktero ima veliko cesarstvo, kjer vladarja in ljudstvo prešinja samo ena misel — o dobri pravici Avstrije — srčno in pogumno s pogledom na Mojo junaško, na boj pripravljeno armado, to trdno gradbo, ob kateri se bode moč sovražnikov Avstrije razbila, z ozirom na Moje zveste narode, ki zedinjeni, krepke volje, radodarni svoje oči k Meni povzdigujejo.

Cistega domoljubja ogenj plameni enako povsod po širokem cesarstvu Mojem; veselega srca hiteli so poklicani vojščaki k armadi; dobrovoljci silijo in nudi se za bojno službo, vse ljudstvo nekterih napadu najbolj nastavljenih dežel, kar ga more nositi orožje, pripravlja se na boj, in najplemenitejša radodarnost prihiteva, da bi se nesreča ublažila in armada podpirala s potrebnim.

Le eno edino čustvo prešinja vse stanovavce Mojih kraljestev in dežel, čustvo skupnosti, ktera vse veže, čustvo moči, ktero rodi ta njih edinost, čustvo nevolje nad tako neizrečeno krivico.

Dano v Mojem prestolnem in vsega cesarstva glavnem mestu na Dunaji dne 17. junija 1866.

Franč Jožef I. r.

Tem bolj Mi je žal, da delo porazumenja o notranjih vprašanjih gledé ustave ni še dospelo toliko, da bi Mi bilo dano, v tem resnobnem, pa tudi srce povzdigačem trenutku zbrati okoli prestolja zastopnike vseh Mojih narodov.

Če pa tudi za sedaj pogrešam te podpore, Moja Mi je vladarska dolžnost toliko jasnejša, Moj sklep toliko trdnjši, zagotoviti podporo to Mojemu cesarstvu za vse prihodnje čase.

V tem boji ne ostanemo sami.

Nemškim vladarjem in narodom je znana nevarnost, ktera njihovi svobodi in samostojnosti žuga od države, ki v vseh svojih djanjih brezozirno le na to meri, da bi se samopridno povekšala in razširila; oni vedo, kakošno brambo za te njihove največje dobra, kakošno podporo za moč in celotnost vse nemške domovine imajo in nahajajo v Avstrii.

Kakor mi stojimo pod orožjem za najsvetejše reči, ki jih kdaj narodi branijo, tako tudi naši nemški bratje zavezniki.

Prisilili so nas, prijeti za orožje! Nu dakle! zdaj, ko ga držimo v roki, ne smemo in ne odložimo ga pred, dokler se Mojemu cesarstvu, kakor tudi zaveznim nemškim državam svobodni notranji razvoj ne zavaruje ter njih moč in veljava v Evropi na novo ne utrdi.

Toda ne zanašajmo se, ne upajmo samo na to, da smo edini, da smo močni; Jaz stavim Svoje upanje ob enem na Višega, na vse-mogočega, pravičnega Boga, komur je Moja hiša od prvega začetka in vsegdar služila, kateri ne zapušča teh, ki v pravici na Njega zaupajo.

Njega hočem moliti ter prositi za pomoč in zmago, in opominjam Moje narode, naj svoje prošnje zedinijo z Mojimi.